

הפרישה לפנסיה תחכה: שיעור בני ה-65 ומעלה שעובדים הכפיל עצמו ב-12 שנה

אם ב-2005 היה שיעור בני ה-65 שנשארים בכוח העבודה 10%, ב-2017 הוא הגיע כבר ל-21%, ומשקל ההכנסה מעבודה עלה ליותר מרבע. פרופ' אביה ספיבק: האוצר אולי מרוצה, אך לא מעודד זאת

שחר אילן 07.01.19 06:53

שיעור בני ה-65 ומעלה הנמצאים בכוח העבודה יותר מהכפיל עצמו בתוך קצת יותר מעשור — מ-10% ב-2005 ל-21% ב-2017. כך עולה מנתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה שהועברו ל"כלכליסט". הנתונים מעידים לכאורה על מקור צמיחה חדש למשק. הם גם מחזקים מאוד את הטענות על היווצרותה של שכבת גיל חדשה בין הבגרות לזקנה, בדומה לאופן שבו הארכת שנות הלימוד יצרה במאה ה-19 את שכבת גיל הנועורים, בין הילדות לבגרות.

קראו עוד בכלכליסט:

- [בניגוד למגמה, אי השוויון בקרב קשישים מחריף](#)
- [פנסיית ברירת המחדל: דמי הניהול עלו, הסוכנים ירוויחו](#)
- [הפתרון הנבחר לקיצוץ בפנסיות: משיכת כל הסכום בבת אחת](#)

צילומים: אופיר בן נתן, יואב גלאי

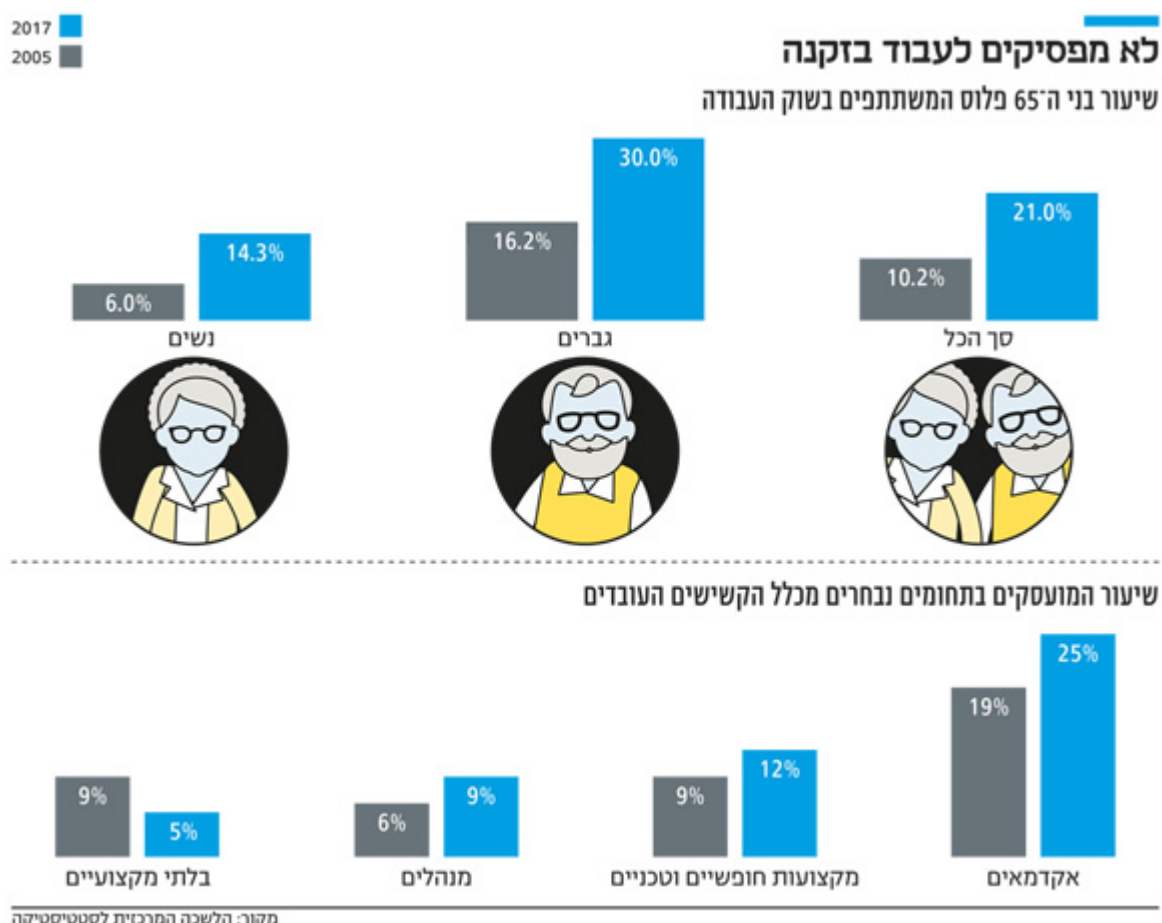
פרופ' אביה ספיבק (מימין) ויוסי היימן

כך, ב-2005 רק 10% מבני ובנות 65 פלוס עוד המשיכו לעבוד. ב-2011 עלה שיעורם באופן מתון ל-13%, אבל עד 2017 הוא זינק ל-21%. העלייה התרחשה בכל שכבות הגיל של הקשישים. בקבוצת בני ה-65-69 עלה שיעור הנמצאים בכוח העבודה מ-20% בלבד ב-2005 ל-41% ב-2017. בקרב בני 70 ויותר עלה שיעור העובדים מ-6% ב-2005 ל-11% ב-2017.

העלייה הדרמטית התרחשה בקרב שני המינים, אם כי יש פער גדול מאוד לטובת גברים בכוח העבודה. שיעור הגברים בני ה-65 ומעלה שנמצאים בכוח העבודה עלה מ-16% ב-2005 ל-30% ב-2017, כלומר קרוב לכפול.

בהקשר זה יש לזכור שחלק מהגברים יוצאים לגמלאות בגיל 67, כלומר עובדים שלא בהכרח מבחירה. בקרב בני ה-70 פלוס נמצאים היום בכוח העבודה 17% מהגברים.

בקרב הנשים העלייה בהשתתפות בכוח העבודה היתה גבוהה בהרבה, אבל שיעור ההשתתפות שלהן עדיין נמוך לעומת הגברים. שיעור הנשים בנות ה-65 פלוס הנמצאות בכוח העבודה גדל מ-6% בלבד מתוך קבוצת הגיל שלהן ב-2005, ל-7.5% ב-2011, אבל זינק ל-14.5% ב-2017. כלומר שיעור הנשים בכוח העבודה גדל תוך 12 שנים ב-138%.

מעניינת במיוחד העובדה ש-30% מהנשים בנות 65-69 נמצאות בכוח העבודה אף שבניגוד לגברים הן יכולות לפרוש מגיל 62. כלומר, מדובר בנשים שביצעו החלטה להמשיך לעבוד, אם כי ייתכן שרבות מהן עשו זאת מסיבות כמו רצון להגדיל את קצבת הפנסיה וקצבת הזקנה.

יצוין שהעלייה בעבודה בקרב בני גילים שנחשבו בעבר לגילי פנסיה מאפיינת דווקא מקצועות מכניסים ועתירי השכלה. כך למשל שיעור בעלי המקצועות האקדמאיים שמועסקים מעל גיל 65 עלה מ-19% ב-2005 ל-25% ב-2017. שיעור

טבעי היה לחשוב שחלק מהקשישים הם עולים שאינם נמצאים בארץ שנים רבות ועובדים מחוסר ברירה, בהיעדר פנסיה סבירה, במקצועות כמו שמירה, ניקיון וטיפול סיעודי. קשה לבדוד את המקצועות האלה מתוך הנתונים, אבל מה שברור זה שחלה ירידה משמעותית באחוז המבוגרים שמועסקים בעבודה לא מקצועית — מ-9% מכלל המבוגרים העובדים ב-2005 ל-5% ב-2017.

ההשלכות של המצב החדש על התפלגות ההכנסות של קשישים ניכרות. אם ב-2010 היוו ההכנסות מעבודה 21% מההכנסה הממוצעת ברוטו לבני 65 פלוס, הרי ב-2017 הן כבר זינקו ל-27.5%. כך עולה מנתוני שנתון הקשישים של הג'וינט. הפרופ' לכלכלה איל קמחי והחוקר קיריל שרברמן כתבו בדו"ח מצב המדינה 2014 של מרכז טאוב כי "אם עד היום היה מקובל לדבר על שלושה רבדים של מקורות הכנסה לאחר הפרישה — הביטוח הלאומי, קרנות הפנסיה והחיסכון הפרטי — יש להוסיף לכך היום גם רובד רביעי שחשיבותו הולכת וגדלה והוא הכנסות מעבודה".

קמחי ושרברמן מייחסים את הגידול בתעסוקת קשישים לשיפור במצבם הבריאותי, לריבוי העבודות שאינן דורשות מאמץ גופני, וכן לחוסר הוודאות לגבי היכולת להתקיים בכבוד עקב עליית תוחלת החיים. לדבריהם, כיוון שבעשורים הקרובים צפויים להגיע לגיל פרישה בעלי השכלה רבים, הם ממליצים להגמיש את תנאי התעסוקה ולהעניק הקלות במיסוי שיאפשרו להם להמשיך לעבוד.

המשנה לנגיד בנק ישראל לשעבר, הפרופ' לכלכלה אביה ספיבק מאוניברסיטת בן גוריון, אומר שהעלייה בעבודת הקשישים מגדילה את התמ"ג ויוצרת צמיחה חדשה במשק. לדבריו, "האוצר היה צריך לעודד את זה. אני חושב שהם מאוד שמחים שגיל הפרישה האפקטיבי עולה. האם הם מעודדים בפועל? לא". לדבריו, רבים מהממשיכים לעבוד הם בעלי יכולות גבוהות מהממוצע שגם מגדילים את הפרייה לנפש".

מנכ"ל ג'וינט אשל (שלוחת הג'וינט הפועלת מול הממשלה לקידום ענייני קשישים) יוסי היימן אומר כי "לדעתנו, 65 הוא היום לא גיל זקנה. הזקנה נדחתה לשנים הרבה יותר מאוחרות. מתהווה תקופת חיים חדשה של גיל 65 עד 78-80 שהיא לא בגרות ולא זקנה".

היימן טוען ש"רוב רובם של האנשים שרוצים להמשיך לעבוד יכולים, גם אם לא במשרה בה עבדו. אפשר לעשות הסבה. אני לא חושב שבן 67 צריך לעבוד במשרה מלאה. יש משרות חלקיות". ואכן 57.5% מהקשישים העובדים עושים זאת במשרה חלקית. עם זאת חלה עלייה באחוז בני ה-65 פלוס המועסקים במשרה מלאה מ-36% ב-2005 ל-42.5% ב-2017.

לדברי היימן, "ב-90% מהמקרים הטענה שהקשישים תופסים מקום של צעירים לא נכונה. זה נכון לגבי מנהלי מחלקות בבתי חולים, שופטים, מרצים באוניברסיטה". הוא מציע לקחת מנהלי מחלקות בבתי חולים ולהעביר אותם לתפקידי מנטורים: "תשתמשו במומחיות שלהם".